

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΔ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐὰν ἄγγελος Κυρίου κατέβαινεν ἐξ οὐρα-
νοῦ, ἐκεῖνος ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ τί
ἐστὶ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐν ᾧ οἱ ἁμαρ-
τωλοὶ κολάζονται. Ἀλλὰ καὶ οὐράνιος ἄγ-
γελος ἐὰν περιέγραφε, καὶ διηρμήνευε τῆς
αἰωνίου κολάσεως τὰς βασάνους, πάλιν ἡμεῖς
οὐκ ἠδυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν καὶ συναι-
σθανθῶμεν τῶν τιμωριῶν τῆς κολάσεως τὸ

βάρος. Καθὼς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐσκεπα-
σμένους ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ
παχυλοῦ ὑφάσματος, συγκεχυμένα βλέπει
καὶ σκοτεινὰ τὰ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτοῦ σώματα, καὶ οὐδὲ τὴν διαφορὰν τῶν
χρωμάτων διακρίνει, οὐδὲ τοῦ μεγέθους
τὰ πέρατα, οὐδὲ τοῦ σχήματος τὴν μόρ-
φωσιν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐν ὄσῳ
ἐπικεκαλυμμένη ἐστὶ τῷ παραπετάσματι
τοῦ ὑλικοῦ σώματος, οὐ δύναται κατανοῆ-
σαι οὐδὲ τὸ βάρος τῆς θλίψεως, οὐδὲ τὴν
παράτασιν τῆς ὀδύνης, οὐδὲ τὴν δριμύτη-
τα τῶν βασάνων τῆς κολάσεως. Καθὼς δὲ
ὅσον τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐπικαλύπτον
ὑφασμα λεπτότερόν ἐστι καὶ ἀραιότερον,
τοσοῦτον περισσότερον βλέπομεν καὶ δια-
κρίνομεν τὰ ἀντικείμενα, οὕτω καὶ ὅσον τὸ
παχυλὸν ἡμῶν σῶμα διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν
σαρκικῶν ὀρέξεων λεπτύνεται καὶ διὰ τῆς
ἀρετῆς καθαίρεται, τοσοῦτον περισσότερα
κατανοοῦμεν, τί ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ
τί ἐστὶν ἡ κόλασις. Ὅθεν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρω-
ποι, ὅταν φθάσωσιν εἰς τῆς ἀγιωσύνης τὰ
μέτρα, τότε καὶ βλέπουσι, καὶ διακρίνουσι,
καὶ συναισθάνονται καὶ τὴν τρυφὴν τῆς
μακαριότητος καὶ τὴν ὀδύνην τῆς κολά-
σεως πολλὰ περισσότερον τῶν σαρκικῶν
καὶ βεβηλωμένων ἀνθρώπων· οὐδέποτε
ὁμως οὐδὲ αὐτοί, ἐν ὄσῳ εἰς τὸν κόσμον
τοῦτον ζῶσι, δύνανται νὰ καταντήσωσιν
εἰς τὸ τέλειον τῆς κατανοήσεως· « Βλέπο-
» μεν γὰρ ἄρτι, ἔλεγεν ὁ θεῖος ἀπόστολος,
» δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι ». Αὐτὸς ἀνέβη
ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ εἶδε, καὶ ἤκουσε
τὰ ἐκεῖ· ὅθεν αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἰπῇ καὶ
περιγράψῃ καὶ τὴν δόξαν τῶν δικαίων καὶ

τὴν τιμωρίαν τῶν ἀμαρτωλῶν, ὁμως αὐτὸς
οὐδὲν ἡμῖν ἐφάνερωσε. Διὰ τί δὲ τοῦτο;
διότι, ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε, τοσοῦτον ὑπερ-
βαίνουσι τοῦ ἀνθρωπίνου νοός τὴν δύναμιν,
ὥστε γλῶσσα ἀνθρώπου οὐ δύναται οὐδὲ
περιγράψαι αὐτά, οὐδὲ κἂν λαλῆσαι περὶ
αὐτῶν. « Καὶ ἤκουσε, λέγει, ἄρρητα ῥήμα-
» τα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι ».

2. Κορ.
12, 4.

Ἄλλ' ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις γνωρί-
ζει πόσον καὶ πῶς ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν τὴν ἀ-
τελεύτητον καὶ ὀδυνηροτάτην βάσανον τῆς
μελλούσης κολάσεως, καὶ διὰ τοῦ πανα-
γίου αὐτοῦ στόματος καὶ διὰ τῶν θεηγό-
ρων αὐτοῦ ἀποστόλων ἀρκετὰ εἶπε πρὸς
κατάληψιν καὶ συναίσθησιν ἐκείνης τῆς
ἀρρήτου τιμωρίας. Ἐφάνερωσεν ἡμῖν τὸν
ἀσυμπαθεῖ δούλον παραδεδομένον ὑπὸ τὴν
ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων· « Καὶ παρέδωκεν ^{Ματ. 18,}
» αὐτόν, λέγει, τοῖς βασανισταῖς ». Ποίαις ^{34.}
δὲ δριμυτάταις τιμωρίαις βασανίζουσιν οἱ
δαίμονες τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν πα-
ραδοθέντας εὐκολα κατανοοῦμεν, ἐὰν στο-
χασθῶμεν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς ἐχθροὶ
καὶ ἐπίβουλοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ <sup>1. Πέτρ.
5, 8.</sup>
ἄχρι τῆς σήμερον περιπατοῦσιν, ὡς λέοντες
ῥυρόμενοι, ζητοῦντες τίνα καταπίωσι.
Παρέστησε τὸν ἄσπλαγχνον πλούσιον ἐν
βασάνοις πάσχοντα, καὶ ἐν φλογὶ κατα-
καίόμενον· ζητεῖ αὐτὸς μίαν ῥανίδα ὕδα-
τος, ἵνα δροσίῃ τὴν ὑπὸ τῆς δίψης φλογι-
ζομένην αὐτοῦ γλῶσσαν, κρυγάζει
« Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον ^{Λουκ. 16,}
» Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ- ^{24.}
» λου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν

1. Κορ.
13, 12.Λουκ. 16,
24.

» γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογί
 » ταύτῃ »· ἀλλ' οὐδὲ ταύτης τῆς ἐλαχίστης
 παραμυθίας ἀξιοῦται· Τοῦτο μόνον τὸ διή-
 γημα παρίστησι πάθους καὶ ὀδύνης ὑπερ-
 βολήν· καὶ ἄλλα ὅμως ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρω-
 πος παραστατικὰ τῆς ἐκεῖ ὀδυνηρᾶς κα-
 ταστάσεως.

Ματ. 5, 22. Γέεννα πυρός, εἶπε, περιμένει τοὺς
 περιφρονοῦντας καὶ ὑβρίζοντας τὸν ἀδελφὸν
 αὐτῶν, κάμινος πυρός τοὺς σκανδαλο-
 ποιούς· σκώληξ ἀτελεύτητος καὶ πῦρ
 ἀσβεστον, τοὺς μὴ ἀποκόπτοντας τοῦ
 Μάρκ. 9, 46. σκανδαλοῦ τὴν ἀφορμὴν· « Τὸ αἰώνιον
 Ματ. 25, 41. » πῦρ τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ
 » τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ » τοὺς ἀσπλάγχθους
 αὐτ. 22, 13. καὶ ἀνελεήμονας· « Σκότος ἐξώτερον, ὅπου
 » ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων »,
 τοὺς μὴ θελήσαντας κατορθῶσαι τῆς ἀρε-
 τῆς τὰ ἔργα· « Λίμνη καιομένη πυρὶ καὶ
 Ἀποκ. 21, 8. » θείῳ, ὃ ἐστὶ δεῦτερος θάνατος », τοὺς δει-
 λοὺς καὶ ἀπίστους, τοὺς βδελυροὺς, τοὺς
 φονεῖς, τοὺς πόρνους, τοὺς μάγους, τοὺς
 εἰδωλολάτραις, καὶ πάντας τοὺς ψεύστας.
 Βασανισταὶ λοιπὸν καὶ βάσανοι, δίψα
 φλογερά, σκώληξ ἀτελεύτητος, σκότος
 ἐξώτερον, κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος, βρυγμὸς
 ὀδόντων ἐλεεινότατος· τούτοις δὲ προσίθεται
 πῦρ πολυειδές καὶ πολύτροπον, φλόξ πυ-
 ρός, πῦρ γεέννης, πῦρ καμινιαῖον, λίμνη
 καιομένη πυρὶ καὶ θείῳ, θάνατος δεῦτερος·
 ταῦτά εἰσι τῆς κολάσεως τὰ βιβλιανιστήρια.
 Ἐν μόνον τούτων ἀρκεῖ νὰ ἐκφοβίσῃ καὶ
 καταπλήξῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀκατάπληκτον
 καὶ ἀμάλακτον ψυχὴν· ἐν μόνον τούτων
 φέρει εἰς αἴσθησιν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀναισθή-
 τούς· πόσον δὲ φοβερά εἰσι πάντα ὁμοῦ, καὶ

πάντα ἀτελεύτητα καὶ αἰώνια; Οὐ κα-
 τανοοῦμεν ἄρα γε ἡμεῖς ἐκ τούτων τοῦ σω-
 τήρος τῶν λόγων, ὅτι ἡ μέλλουσα τῶν ἀ-
 μαρτωλῶν κόλασις ὑπερβαίνει πάσας ὁμοῦ
 τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δριμυτάτας ὀδύ-
 νας, ὅσας ἡ φύσις προξενεῖ, ὅσας αἱ περι-
 στάσεις τοῦ βίου ἐπισωρεύουσιν, ὅσας οἱ
 σκληρότατοι ἐπενόησαν τύραννοι; Κἂν ὁ-
 ποιανδήποτε ὀξύτατην ὀδύνην νοήσῃς, κἂν
 ὁμοῦ πάσας τὰς δριμυτάτας καὶ πολυχρο-
 νίους τοῦ κόσμου τούτου τιμωρίας στοχα-
 σθῆς, τέλος ἔχουσι τὸ τέλος τῆς ζωῆς· αἱ
 δὲ τῆς κολάσεως βάσανοι πολλαί, ὀξύτα-
 ται, καὶ ἀτελεύτητοι.

Ἄλλ' ὅταν τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ θνητὸν
 σῶμα ἐνδυθῇ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀθα-
 νασίαν, ἤγουν κατασταθῇ ἀφθαρτον καὶ
 ἀθάνατον· ὅταν ἡμεῖς ἐν τῇ ἀναστάσει
 ἐσμὲν ὡς ἄγγελοι Θεοῦ, πῶς τότε ἐνεργεῖ
 ἐν ἡμῖν τὸ πῦρ; πῶς διψῶμεν τότε καὶ
 φλογιζόμεθα, καὶ κλαίμεν, καὶ τρίζομεν
 τοὺς ὀδόντας, καὶ ἐσθιόμεθα ὑπὸ τῶν σκω-
 λήκων; ταῦτα πάσχουσι τὰ σώματα τῶν
 φθαρτῶν καὶ θνητῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ τῶν
 ἀφθάρτων καὶ ἀθανάτων καὶ ἐκείνων,
 οἵτινες κατεστάθησαν ὡς ἄγγελοι Θεοῦ·
 πῶς δὲ τὸ πῦρ ἐκεῖνο φλέγει μὲν καὶ κατα-
 καίει, ἀλλ' οὐδὲ φθείρει οὐδὲ διαλύει; πρὸς
 τούτοις, πῶς πῦρ καὶ σκότος ἐξώτερον;
 ὅπου πῦρ, ἐκεῖ φῶς· ὅπου δὲ φῶς, ἐκεῖ
 φεύγει τὸ σκότος· Ἄλλο πῦρ ἐκεῖνο, καὶ
 ἄλλη φλόγα, ἄλλο σκότος ἐκεῖνο, καὶ ἄλλη
 δίψα, ἄλλα δάκρυα ἐκεῖνα, καὶ ἄλλος βρυγ-
 μὸς ὀδόντων, καὶ ἄλλοι σκώληκες τῶν ἐν
 τῷ κόσμῳ τούτῳ ὀρωμένων. Ὁ παντοδύ-
 ναμος δημιουργός· ἔστις εἰς τὸν καιρὸν τῆς

1 Κορ.
15, 54

Ματ. 22,
30.

τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνάγει καὶ συγκροτεῖ τὸ σῶμα ἐνός ἐκάστου, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ συνάπτει, καὶ μετασκευάζει ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς θνητότητος εἰς τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, αὐτὸς καθὼς « ἀπὸ καταβολῆς κόσμου »

Ματ. 25, 34.
ἠτοίμασεν ὑπὲρ τῶν δικαίων ἄλλην τούτου βασιλείαν, διαφέρουσαν τῶν τοῦ κόσμου βασιλείων, οὕτως « ἀπὸ καταβολῆς κόσμου » ἠτοίμασεν ἄλλο πῦρ, καὶ ἄλλα βασανιστήρια κατὰ τῶν ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν, διαφέροντα τῶν τοῦ κόσμου τούτου παιδευτηρίων· βασανιστήρια, λέγω, ἔχοντα δύναμιν καὶ ἐνέργειαν κατὰ τῶν ἀφθαρτισθέντων καὶ ἀθανατισθέντων σωμάτων· βασανιστήρια, ἐξ ὧν οἱ ἁμαρτωλοὶ δοκιμάζουσι παθήματα, ὅμοια τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πάθεσι τῶν ἀνθρώπων.

Ἐὰν δὲ ὑψώσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα, καὶ ἐμβάσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν μυστικωτέραν τῶν τοιούτων βασάνων ἔννοιαν, κατανοοῦμεν ὀλίγον τι περισσότερον, ὁποῖά εἰσι ταῦτα τὰ διὰ συμβόλων ἐκφρασθέντα βασανιστήρια. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς

ἀπ. 22, 5.
Ἰωάννης, « Χρεῖαν οὐκ ἔχουσι λύχνου καὶ » φωτὸς ἡλίου· ὅτι Κύριος ὁ θεὸς φωτίζει » αὐτούς ». Ὁ θεὸς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀποστρέφεται παντελῶς τὸν ἁμαρτωλόν, καὶ διώκει αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· « Ἄρατε αὐτόν, » λέγει, καὶ ἐκβάλετε ». Ποῦ οὖν καταντᾷ ὁ ἁμαρτωλός, ὅταν διωχθῇ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ φωτός, ἡγουν τοῦ θεοῦ; Φανερόν ἐστιν, ὅτι καταντᾷ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἡγουν τὸ πολλὰ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τοῦ θείου

φωτός· ὁ χωρισμὸς λοιπὸν τοῦ θεοῦ ἐστὶ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γλυκύτατον ἐκεῖνο φῶς οὐ μόνον φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ζωοποιεῖ καὶ εὐφραίνει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φωτιζομένους, διὰ τούτο ὁ ἁμαρτωλὸς τότε, χωρισθεὶς παντελῶς τοῦ θεοῦ, βυθίζεται εἰς τὸν ἀπέραντον βυθὸν τῆς λύπης καὶ τοῦ θυμοῦ· λύπης, ἐπειδὴ ἐστερήθη τῆς αἰωνίου βασιλείας· θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ἐπειδὴ βλέπει τοὺς δικαίους εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· « Πα- » ρατηρήσεται, λέγει ὁ προφητάναξ, ὁ ἁ- » μαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐ- » τὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἄμαρτωλός » ὄψεται, καὶ ὀργισθήσεται· τοὺς ὀδόντας » αὐτοῦ βρύξει, καὶ τακήσεται ». Ταύτην οὖν τὴν ὑπερβάλλουσαν θλίψιν καὶ τὸν θυμὸν σημαίνει ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Θέλει τότε ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν μετάνοιαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐκ ἐστὶ μετάνοια, ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ μένει ἄπρακτος· « Ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεί- » ται ». Ἡ στέρησις τῆς τότε ποιητῆς αὐτῷ μετανοίας ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ· τοῦτο δέξις ἢ δίψα ἢ ἀπαρηγόρητος· Σκόλιξ δὲ ἀτελεύτητος γίνεται αὐτῷ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ὁ ἀκοίμητος· τότε οὐχὶ πλέον ὀλιγοπιστεῖ ἢ πιστεύει, ἀλλὰ βλέπει τίνος ἐντολὰς κατεφρόνησε καὶ τίνα παρώργισε· βλέπει ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐζωγραφημένα πάντα τὰ πο- νηρὰ αὐτοῦ ἔργα, τοὺς σαπρούς λόγους καὶ τὰς κακὰς ἐνθυμήσεις· βλέπει, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἀπολογίαν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, οὐδεμίαν πρόφασιν, ὅτι ἔμεινεν ἀμετανόητος· βλέπει ποίας βασιλείας ἐστερήθη, καὶ εἰς ποίας βασάνους κατεδικάσθη· βλέπει,

Ψαλ. 36, 12.

ἀπ. 111, 9.

αὐτῷ.

ὅτι οὐδὲ μετάνοιά ἐστὶν ἐν τῷ ἄδῃ, οὐδὲ τέλος ἔχει ἢ κόλασις· κατεσθίει οὖν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀκαταπαύστως, καὶ φλογίζει τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀδιακόπως ὁ ὑπερβολικὸς τῆς συνειδήσεως ἔλεγχος· οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος γίνεται εἰς αὐτὸν καὶ σκώληξ ἀκοίμητος, καὶ πῦρ ἄσβεστον, καὶ λίμνη καιομένη, καὶ πᾶν εἶδος βασάνου, βασανίζον αὐτὸν ἀτελευτήτως· ὁ ἔλεγχος οὗτος προξενεῖ ὀδύνας θανάτου, διὸ καὶ ὠνομάσθη δεῦτερος θάνατος. Πρὸς τούτοις ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἐστὶ τὸ φῶς, ἡ εἰρήνη, ἡ παραμυθία, ἡ δρόσος, ἡ χαρά, ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως χωρίζονται παντελῶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, φανερόν ἐστίν, ὅτι τοῦ θεοῦ ὁ χωρισμὸς ἐστὶ καὶ σκότος, καὶ ταραχή, καὶ σκώληξ, καὶ πῦρ,

καὶ δάκρυα, καὶ θάνατος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κολάσεως βασανιστήρια.

Ἀδελφοί, εἴτε ὡς ὑλικά καὶ παχυλά, εἴτε ὡς αὔλα καὶ νοερά νοήσωμεν τῆς κολάσεως τὰ παιδευτήρια, μόνον ἀκουόμενα, φόβον μέγαν, καὶ φρίκην, καὶ πάθος προξενούσι. Ταῦτα δὲ περιέγραψεν ὁ φιланθρωπότατος θεὸς εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ εὐαγγέλιον, ἵνα, ἀκούοντες καὶ μελετῶντες αὐτά, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν τὴν πρόξενον τῆς κολάσεως· « Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ^{ῥομ. 15,} _{4.} » ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη ». Μακάριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις συχνάκις ἐνθυμεῖται τὸ περὶ κολάσεως μάθημα· διότι ὅστις μελετᾷ τὴν κόλασιν, ἐκεῖνος φεύγει τῆς κολάσεως τὰς βασάνους.

